

12. Ersättning för skötsel av våtmarker och dammar

Försättsblad

Åtgärden möter följande behov i behovsanalysen

Direkta effekter

- Minskad belastning på mark, luft och vatten
- Biologisk mångfald i slättbygd

Indirekta effekter

- Goda konkurrensvillkor
- Klimatanpassning
- Inlagring av kol och växthusgasavgång från organogena jordar
- Anpassad produktion till klimatförändringarna och minskad relativ påverkan på klimatet
- Attraktiv landsbygd

Största ändringarna jämfört med nuvarande utformning

- Åtgärdsförslaget omfattar inga ändringar.

Särskilda överväganden

Diskussioner pågår kring s.k. återvätning av torvmark i syfte att minska klimatpåverkan. I vårt förslag har vi utgått från att dessa primärt hanteras genom andra anslag.

Administrativa kostnaderna och konsekvenserna för stödmottagare och myndigheter

Stödmottagarperspektiv

Eftersom inga förändringar av ersättningen föreslås kommer det heller inte att påverka jordbrukarnas administration.

Myndighetsperspektiv

Eftersom inga förändringar av ersättningen föreslås kommer det heller inte att påverka administration eller kostnad för IT-utveckling. Däremot krävs det IT-utveckling för att kunna följa upp, göra prognoser och rapportera korrekt till EU-kommissionen.

Läsanvisning

Åtgärdsbeskrivningarna är skrivna i det mallformat som EU-kommissionen har tagit fram. Mallen har inte uppdaterats sedan den presenterades hösten 2018.

Det finns vissa skillnader mellan vilka indikatorer som ska användas om man jämför förslag från EU-kommissionen med det från rådet. Vi har valt att använda oss av rådets förslag.

För att kunna presentera beräkningsmodeller för enhetsbelopp och mål har antaganden gjorts. Vi vill särskilt poängtera att eventuella ersättningsnivåer eller budgetar som används i beräkningarna endast är antaganden och inte ska ses som förslag.

Kalkyler liksom beräkningar av förenklade kostnadsalternativ som presenteras i åtgärdsbeskrivningarna är endast preliminära.

Vissa delar av texterna kommer senare att flyttas till förordningen eller föreskriften eftersom de är för detaljerade för den strategiska planen.

Åtgärdsbeskrivning för ersättning för skötsel av våtmarker och dammar

Fond	Ejflu
Interventionstyp	Miljöåtaganden, klimatåtaganden och andra förvaltningsåtaganden
Territoriellt tillämpningsområde	Hela landet
Relaterade särskilda mål och där relevant sektoriella mål	5 Miljövård 6 Bevara landskap och biologisk mångfald
Resultatindikatorer	R.20 Skydda vattenkvaliteten: Andel utnyttjad jordbruksareal under understödda åtaganden för vattenkvalitet R.27 Bevara livsmiljöer och arter: Andel utnyttjad jordbruksareal under förvaltningsåtaganden till stöd för bevarande och återställande av biologisk mångfald
Outputindikatorer för prestationsavslut	O.13 Antal ha (undantaget skogsbruk) som omfattas av miljö-/klimatåtaganden som går utöver de obligatoriska kraven
Berättigade stödmottagare	Jordbrukare och andra markförvaltare som har våtmarker och dammar som har anlagts eller restaurerats i enlighet med syfte för denna ersättning

Beskrivning och syfte

Syftet med åtgärden är att behålla en effektiv näringsretention i våtmarker och dammar samt hindra dem från att växa igen. Syftet kan också vara att förstärka och bibehålla den biologiska mångfalden eller förbättra den naturliga hydrologiska regimen. Genom att underhålla anlagda och restaurerade våtmarker och dammar förstärks och behålls deras funktion. Detta bidrar till en förbättrad vattenkvalitet, ökad biologisk mångfald och flödesutjämning. Åtaganden är 5-åriga. Förlängningar av fullgjorda åtaganden kan göras med ett år i taget.

Skötselvillkor

Den som söker ersättning ska:

- underhålla dammvallar, brunnar och övriga anläggningar så att deras funktion består under hela åtagandeperioden
- ta bort vegetation som riskerar att försämra funktionen
- följa eventuella särskilda skötselvillkor som stödmyndigheten har beslutat för våtmarken eller dammen.

De särskilda skötselvillkor som stödmyndigheten kan besluta om är förbud mot att helt tömma våtmarken, hur vattennivåer får variera, särskild skötsel för hänsyn till växt- och djurliv, särskilda villkor för bete och slåtter samt hur omgivande anläggningar och bebyggelse får uppföras.

Särskilda skötselvillkor är en viktig faktor för att kunna optimera och anpassa skötseln till de platsspecifika förhållanden som råder för den enskilda våtmarken eller dammen.

Följande åtgärder är förbjudna på mark som omfattas av åtagandet:

- sprida gödselmedel
- använda växtskyddsmedel
- utfodra fisk, kräfter eller andra djur
- sätta ut fisk, kräfter eller andra djur
- sprida kalk
- förstöra eller ta bort våtmarker och dammar, som ingår i åtagandet

Bidrag till de särskilda målen

Främja hållbar utveckling och effektiv förvaltning av naturresurser som vatten, mark och luft

- Minskad belastning på mark, luft och vatten

Bidra till att skydda den biologiska mångfalden, stärka ekosystemtjänster samt bevara livsmiljöer och landskap.

- Biologisk mångfald i slättbygd

Stöd får lämnas för

Ersättning för att sköta våtmarker och dammar anlagda enligt ovan syfte lämnas för:

- Underhåll av dammvallar, brunnar och övriga anläggningar
- Borttagning av vegetation som påverkar funktion negativt
- Minskning av markvärde

Identifiering av relevant baseline, tex GAEC och SMR och förklaring till hur åtagandet går utöver de obligatoriska kraven

Baseline i denna ersättning är att jordbrukaren uppfyller relevanta grundvillkor och annan relevant nationell lagstiftning. För den mark som kan ge gårdsstöd ska dessutom skötselkraven inom gårdsstödet uppfyllas. Vad stöd får lämnas för samt vilka kostnader och inkomstbortfall som ersätts framgår av avsnitten under rubrikerna "Beskrivning och syfte" och "Metod för beräkning av belopp".

Ersättningen går utöver baseline och det finns ingen risk för dubbelfinansiering med ettåriga miljö- och klimatersättningar (eco-schemes).

Det är möjligt att kombinera ersättning för skötsel av våtmarker med gårdsstöd samt med ersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar på marker som berättigar till dessa.

Annan relevant lagstiftning framgår av bilaga xxxx.

Villkor för stödberättigande

- Jordbrukare eller annan markförvaltare har tillgång till marken. Marken är jordbruksmark.
- Våtmarken eller dammen ska vara godkänd av stödmyndigheten
- Arealen ska fastställas av stödmyndigheten.

Stödform och stödnivå

Skötsel av våtmarker och dammar XXXX kr/ha

Markersättning i hela landet utom Götalands Södra Slättbygder (GSS), åkermark XXXX kr/ha

Markersättning i Götalands Södra Slättbygder (GSS), åkermark XXXX kr/ha

Metod för beräkning av belopp eller stödnivå

Maximal ersättningsnivå enligt kalkyl

Skötsel av våtmarker och dammar 7 917 kr/ha

Markersättning på åkermark i hela landet utom Götalands Södra Slättbygder (GSS)
2 474 kr/ha

Markersättning på åkermark i Götalands Södra Slättbygder (GSS) 8 899 kr/ha

Ersättning för skötsel av våtmarker och dammar är beräknad dels på kostnader för att underhålla våtmarken, dels som ersättning för förlorat markvärde. För att upprätthålla en hög miljönytta i våtmarken krävs röjning av sly, underhåll och vid behov byte av rör och brunnar, rensning av in- och utlopp, borttagande av oönskad vegetation på dammvallar, skörd av vattenväxter som vass och kaveldun samt bortförel av växtmaterialet. Skötselkostnaden är beräknad på kostnader för att förhindra uppbyggnad av sediment, röja igenväxning och underhålla utrustning. Skötselersättningen kan sökas oberoende av markersättningen.

Markersättningen är beräknad för den del av våtmarken som inte får gårdsstöd. Det finns två nivåer för markersättningen: en för Götalands Södra Slättbygder och en för övriga landet. Markersättning kan sökas i maximalt 20 år.

Kort beskrivning om varför stödnivå och kalkyl är lämpliga för att nå målen, även i relation till baseline

Detta avsnitt kompletteras i ett senare skede när ersättningsnivån är fastställd.

Planerat enhetsbelopp och indikativ budget för interventionen inklusive mål för output- och resultatindikatorer

Siffrorna i tabellen bygger på exempel och antaganden. Siffrorna är inte förslag!

		2023	2024	2025	2026	2027	Totalt
Planerat enhetligt enhetsbelopp	Alternativ 1						
	Skötselersättning	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	Ej relevant
	Markersättning	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	Ej relevant
	Markersättning GSS	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	Ej relevant
	Alternativ 2						
	Enbart skötselersättning	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	Ej relevant
	Skötsel + markersättning	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	Ej relevant
	Skötsel + markersättning GSS	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	Ej relevant
Indikativ budget alternativ 1		51 700 000	54 050 000	56 400 000	58 750 000	61 100 000	282 000 000
Indikativ budget alternativ 2		51 700 000	54 050 000	56 400 000	58 750 000	61 100 000	282 000 000
Planerad output (åtgärdens delmängd av indikatorn)							
O.13 Antal ha (undantaget skogsbruk) som omfattas av miljö-/klimatåtaganden som går utöver de obligatoriska kraven	Alternativ 1 (hektar)						
	Skötselersättning	11 000	11 500	12 000	12 500	13 000	60 000
	Markersättning, hektar	2 750	2 875	3 000	3 125	3 250	15 000
	Markersättning GSS, hektar	1 650	1 725	1 800	1 875	1 950	9 000
	Totalt	15 400	16 100	16 800	17 500	18 200	84 000
	Alternativ 2 (hektar)						
	Enbart skötselersättning	6 600	6 900	7 200	7 500	7 800	36 000
	Skötsel + markersättning	2 750	2 875	3 000	3 125	3 250	15 000
	Skötsel + markersättning GSS	1 650	1 725	1 800	1 875	1 950	9 000
	Totalt	11 000	11 500	12 000	12 500	13 000	60 000

Planerat resultat (åtgärdens delmängd av indikatorerna)							
R.20 Skydda vattenkvaliteten: Andel utnyttjad jordbruksareal under understödda åtaganden för vattenkvalitet	Åtgärdens bidrag till täljaren i hektar	11 000	11 500	12 000	12 500	13 000	
R.27 Bevara livsmiljöer och arter: Andel utnyttjad jordbruksareal under förvaltningsåtaganden till stöd för bevarande och återställande av biologisk mångfald	Åtgärdens bidrag till täljaren i hektar	11 000	11 500	12 000	12 500	13 000	

Motivering till enhetsbelopp

Detta avsnitt kompletteras i ett senare skede när ersättningsnivån är fastställd.

Enhetsbeloppet i tabellen ovan är ett exempel som bygger på ersättningsnivån i nuvarande landsbygdsprogram 2014-2020. Alternativ 1 resp. 2 och övriga antaganden beskrivs närmare under ”Kommentarer till ersättning för skötsel av våtmarker och dammar”.

Kommentarer till ersättning för skötsel av våtmarker och dammar

Antaganden om enhetsbelopp, utfall och motiv till dessa

Vi har två olika alternativ för enhetsbelopp och utfall. Båda ger samma budget men olika areal. Vilken variant vi väljer beror på om vi vill synka upplägg med andra ersättningar t.ex. betesmarker samt hur vi ser på konstruktion av ersättningen.

Antaganden mål för output och resultatindikatorer:

Målet i dagens program är 10 900 hektar och har justerats uppåt under programperioden från 8 400 hektar vid programstart. Anslutningen till skötselersättningen är under 2020 uppskattningsvis cirka 9 500 hektar. Vi utgår från att fler våtmarker kommer att anläggas och därefter söka skötselersättning samtidigt som en del areal kommer att falla ur. Totalt antar vi att anslutningen kommer att öka över åren.

Baserat på data från förra och nuvarande programperioder uppskattar vi att 25 procent av marken kommer ha markersättning utanför GSS och 15 procent i GSS.

Ny areal

Under 2016-2020 har cirka 2 000 hektar våtmarker och dammar beviljats stöd varav ca 1 100 hektar har fått slututbetalning. Vi utgår från att all beviljad areal det vill säga 2 000 hektar kommer att vara slututbetald och ingå i en skötselersättning senast 2023. Detta ger en ökning på cirka 400 hektar per år. Vi antar att det kommer fortsätta att komma in upp till 400 hektar från miljöinvesteringen varje år även 2023-2027. Vi föreslår förändringar i villkoren för miljöinvesteringen som kan påverka anslutningen, men eftersom vi inte vet om dessa ändringar kommer att genomföras samt att vi inte vet total budget för miljöinvesteringar i nästa programperiod utgår vi från den anslutning vi sett under denna programperiod.

Dessutom kan våtmarker som anläggs med andra medel också söka skötselersättning inklusive markersättning från landsbygdsprogrammet vilket gör att anslutningen kan öka ytterligare. Detta beror på storlek och syfte med nationella satsningar. Vi har inte några detaljerade uppgifter om storleken på denna areal men har uppskattat den till 300 hektar per år. (Denna uppgift är en uppskattning av JV efter viss diskussion med HaV och NV. Vi kommer att få uppskattningar av dem i början av 2021.) Ny areal som ansluter blir då totalt cirka 700 hektar per år 2021-2027, eller 3 500 hektar för hela perioden.

Areal som faller ur

Sammanställningar visar dock att ökningen i anslutning till skötselersättningen är mindre än 100 hektar per år 2015-2020. Eftersom miljöinvesteringen genererar cirka 400 hektar per år som går in i skötselersättningen innebär detta att cirka 300 hektar av våtmarkerna faller ur skötselersättningen varje år till exempel på grund av att markägaren väljer att inte söka nytt åtagande när en period är slut. Längden på åtagande har ändrats och numera är alla 5 åriga. De som tidigare hade 20 respektive 10 åriga har kunnat gå över i ett 5-årigt och det kan vara så att flera med 20-åriga perioder valt att inte söka nytt när deras 20-års period är slut. För 2021-2027 gör vi antagandet att cirka 200 hektar försvinner per år dvs. något mindre än snittet som fallit ur de senaste åren.

Detta innebär att antagandet är att anslutningen totalt ökar med 500 hektar per år vilket ger ett slutligt mål om 13 000 hektar våtmarker och dammar i åtagande år 2027.

Motivering till enhetsbelopp (i vårt antagande)

I vårt antagande är enhetsbeloppen på samma nivå som idag. Tidigare utredningar visar på att det främst är utformning av stöd för anläggning som är den viktigaste faktorn i om ett våtmarksprojekt genomförs eller inte. Därmed inte sagt att anläggningstakten kan påverkas positivt om framförallt markersättningen höjs. En högre markersättning är främst efterfrågad i GSS. För våtmarker på de mest dyra markerna finns andra modeller för att ersätta markvärden och detta är något som en schablon som bygger på snittkostnader inte fullt ut kan kompensera. En uppräknig av kalkylerna visar att det är markersättning i GSS som ökat mest och det är därför rimligt att den delen ersätts i minst samma proportion som markersättning utanför GSS, vilket innebär en höjning jämfört med dagens ersättningsnivå.